

ZÁRÓDOLGOZAT

Antal Viktória

2024

A nagy csalán (*Urtica dioica* L.) feldolgozása a Herbária Zrt.-nél

Antal Viktória

Gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzési szak, nappali munkarend

Kertészettudományi Intézet, Gyógy- és Aromanövények Tanszék

Belső témavezető: Lakatos Márk mesteroktató, Gyógy- és Aromanövények Tanszék

Dolgozatomban részleteztem a vadon termő gyógynövények jelentőségét, valamint a nagy csalán botanikai leírását, környezeti igényét, gyűjtésének sajátosságait. A nagy csalán drogjainál kitértem a csalánban található tápanyagokra, hatóanyagokra és azok tekintetbevételével a csalán felhasználás lehetőségeire.

Mint több forrás is megjegyzi, a nagy csalán igen értékes beltartalmi tulajdonságokkal rendelkezik. Zöldségnövényként a spenóthoz hasonló feldolgozási módjai lehetségesek. Leves, főzelék, szósz is készülhet belőle, süteményekben is megállja a helyét. Nagy előnye, hogy már kora tavasszal elérhető, amikor még csak néhány szabadföldi zöldségféle kapható. Biológialag a környezetbe jól illeszthető, kifejezetten alkalmas arra, hogy ragadozó rovarok élőhelyévé váljon, ezért a természetes növényvédelemben is szerepet kaphat, a vegyszertakarékos gazdálkodás része lehet. Mindezen felhasználási módok azonban nem terjedtek el széles körben, habár a növény jelentős potenciállal rendelkezik.

A nagy csalánt elsősorban mint gyógynövényt használjuk, a hagyományos felhasználás két legfontosabb területe a csalánlevél esetében a vízelethajtó hatás alkalmazása és az ízületi gyulladások enyhítése. A csalángyökér pedig mindenképpen a jóindulatú prosztatamegnagyobbodás tüneteinek kezelésében játszott szerepéért népszerű.

A dolgozatban részletezett kedvező tulajdonságok és kutatások azt mutatják, hogy a nagy csalán felhasználása jóval nagyobb lehetőségeket rejt magában, mint amit eddig kihasználunk.

A dolgozat második részében a Herbária Zrt. csalán feldolgozási tevékenységét részleteztem. A cég több termékében is felhasznál csalán levelet, gyökeret, amelyeket azután tea vagy kozmetikai készítmény formájában kínál a vásárlóinak. Ezzel nagyon jelentős szerepet

tölt be ennek az igen értékes, természetes körülmények között, vadon élő növénynek a terjesztésében. A termékek mindegyike esetében a használati útmutató tartalmazza azokat az ajánlásokat, amelyek a csalán jótékony hatását kiemelik, felhasználását megkönnyítik.

A szakmai gyakorlatom alatt tapasztalhattam, hogy valamennyi termék esetében a szakmai igényesség az elsődleges szempont a termékpaletta összeállításakor, a termékek leírását tudományos igényességgel végzik a WHO, az EMA, az ESCOP növényleírásai alapján, valamint a legújabb elérhető szakirodalmak felhasználásával.

A vállalat egyik legfontosabb jellemzője a kidolgozott és alkalmazott minőségpolitika, ennek állandó jelét lehet látni a szabályzatokban, folyamatos oktatásokon és az ellenőrzésekben. A gyakorlat alatt én magam is három minőségügyi oktatáson vettem részt gyakornokként, a feladatok végzése közben minden alkalommal a hiteles források felkutatása és figyelembevétele, az alaposág volt az elvárás. A Zrt.-nél eltöltött idő alatt nagyon sok pozitív tapasztalatot szerezhettem, ebben Kovács Petra és Gombos Nóra voltak segítségemre.

A csalán további alkalmazási lehetőségei túlmutatnak a Herbária Zrt. profilján, így általánosságban annyi álljon itt összefoglalóként, hogy a gyógyászati célú alkalmazásokon túlmenően, további lehetőségek vannak a csalán élelmiszerként, rostonövényként vagy növényvédőszerként való felhasználására. Ezeket a gyakorlatban alkalmazzák néhány országban és hazánkban is néhány háztartásban, tekintve azonban a csalánban rejlő lehetőségeket, érdemes népszerűsíteni a nagy csalán használatát a dolgozatban bemutatott területeken.